ԵՐԱՍՏ

Պարբերական Լուրեր

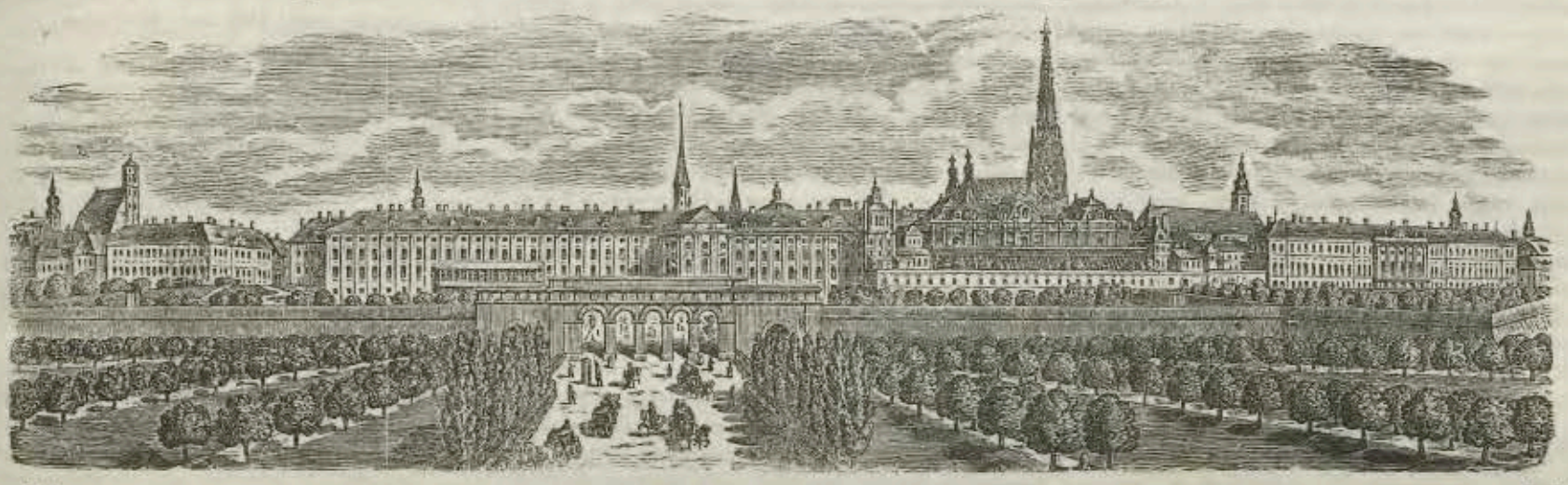

թիւ 30 — 26 (14) ՅՈՒԼԻՍԻ — 1852

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՍԻԱՏԻՍ. Ցերուսաղեմեան եղեւմտաւոյք։

ԱՆԳԼԻԱ. Ընարտրութիւնք։ Ոսկի դրամներուն ընդհանրին վրայ ժողովք։ Լուծուած խորհրդաժողոյ։

ՕՍՊՈՒՌԳԱ. Ամուսնութեան օրէնք։ Թագաւորին գաւակ մը կը ծնանի։

ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆ. Զորք։

ՍՊԱՆԻԱ. Թագաւորին բարեկիրթներէն Մատրիտ կը գալանայ։ Սահմանադրութեան մէջ փոփոխութիւն ընելու խորհուրդ։

ՀԵԼՊԵՏԻԱ. Դաղութագրութեան ժողովք կը լարուի։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ. Մարմարաբերին բռնութիւնք։ Թագաւորին ճամբորդութիւնը։

ՄԱՆՐԱԼԻՈՒՔ.

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՔ. ՍԱՐԴԵՑԻՈՒ. Խորհրդաժողովութիւնք ազգային բերդին վրայ։ (Ընարտանգութիւն)։

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ. Փիւսերուն պատմութիւնը. Ա։ (Ընարտանգութիւն)։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Տարօրէն շրջ եղանակները։ — Ամառ։

ԱՍԻԱՏԻՍ

ԼԻՄԱՆ, ՅՈՒԼԻՍԻ 25

ԱՍԻԱՏԻԱՅԱՆ ԲԷՆՖԷ լրագրին Աւստրիոյի անցած տարուան (1850 Դեկտեմբերի 14ն, մինչեւ 1851 Հոկտեմբերի վերջը) եղեւմտեան հաշուին վրայ այսպէս կը խօսի։ Այս տարուան եղեւմտեան հաշիւն՝ ապագային համար մեծ յոյժողութիւն կը խոստանայ։ Գալ տարուան հաշուին մէջէն՝ ոս տարուան եկամտին մէկ երրորդի մասը դուրս պիտի մնայ, այսինքն 1850ին ունեցած պատերազմի պատրաստութեան համար եղած 15 միլիոն ֆիորին ծախքը, նոյնպէս Հոլշտայնի դատոյ գումարաւորին համար գործածուած 3½ միլիոն ֆիորինը։ Ու գումարն ու Ռուսաստանի տրուած 2¼ միլիոնը՝ ընդհանուր եկամտին գումարէն հանելով՝ միայն 237 միլիոն կը մնայ։ Կարգաւորեալ մնոյ գումարէն ալ՝ 17½ միլիոն ստորոյ կարգի մուտքը դուրս հանելով՝ բուն մուտքը 205¾ի կը հասնի, ուստի եւ 51¾ միլիոն ուեղի եկամտի պակաս եղած է։ Ու գալիք ստակը եւ 1852ին պակասիքը, յաւելման առնուած փոխերով կը գոցուին, ասոնցմէ զատ գրամատարանէն առնուած պարտքը 1850ին Հոկտեմբերի 31էն մինչեւ 1852 Յունիսի 30՝ 48 միլիոն պակասցան եւ սէրուութեան դուրս տուած թղթէ ստակէն 30 միլիոն եւս քաշուեցաւ։ Հիմակ եկեմտաքը կատարեալ վիճակի մը հասնելու համար հարկ է գալ շրջանի մէջ եղող 168 միլիոն թղթէ ստակին եւս քաշել եւ դրամատարանէն մնացած 71½ միլիոն պարտքը վճարել, միանգամայն ապագայ տարիներուն պակասներուն տեղը լեցնել։ Սակայն ասոնք պղտիկ բաներ չեն. քանզի ասոնց գումարը կ'ելլէ մուտքին տարեկան մեծ տարբերութեամբ աւելալը, որն որ 1848ին յառաջ միայն 160 միլիոնի կը հասնէր, 1850ին՝ 180 միլիոն եղաւ, 1851ին՝ 205 միլիոն։ իսկ 1852ին, ինչպէս Վիեննայի լրագիրն առաջին 5 ամիսներուն մէջ եկած մուտքերէն կը գուշակէ, 225 միլիոնի պիտի հասնի, եւ հաւանականապէս հետեւեալ տարիներն ալ հետզհետէ պիտի աւելնայ։ Մուտքին այսպէս շուտով ու երեւելապէս աւելնալը՝ յոյսերի կը ցուցնէ որ քիչ ժամանակուան մէջ չէ թէ միայն վերը յիշուած պարտքերը կը վճարուին, այլ նաեւ քանի մը տարիէն Աւստրիայի եկեւմտաքը յաջող վիճակի մը մէջ կը մնայ, ինչպէս որ յեղափոխութենէն յառաջ էր։

ԱՆԳԼԻԱ

ԼՈՆՏՈՆ, Յուլիսի 15։ Պարզ լրագրին նայելով՝ մինչեւ հիմա 454 պատգամաւորք ընտրուեցան, ուրանցմէ 200ը պուրսանէից կողմն է։ Պր. տ'Իսրայէլի զինքն ընտրողներուն ուրիշ խօսած հատին մէջ, ծանոյց որ ինք կառավարութեան մտերս ուղղափառաց թափորներուն վրայ ըրած կարգադրութիւնը պիտի պաշտպանէ։ Ինծի կ'երեւայ որ, ըսաւ, աս կարգադրութիւնը, թեպէտ եւ Սպարտրոյի մէջ եղած խռովութեան պատճառ եղաւ, բայց ուրիշ յիսուն տեղ այսպիսի խռովութիւնները խափանեց։ Իրլանդայի հարաւային կողմերն ընտրութեան պատճառաւ ալեւոր կիներ պատահեցան եւ կատաղութիւնը պարտաւորեցաւ նոյն կողմերը նոր զօրք խլելու։ Գլխաւորապէս Գորկի մարզերը շատ դրդուած է։ իսկ Գլազկոյ ուղղափառաց ու Օրանժիստաց մէջ ոստիկ կռիւ մը պատահեցաւ, եւ մէկ հոգի մը կուռոյն մէջ մեռաւ, շատ ալ վիրաւորուողներ եղան։

Վանի որ ընտրութեանց վերջը կը մնայ, այնչափ ալ ընտրողներուն մէջ կողմնակցութեանց իրարու հետ ունեցած համեմատութեան վրայ դատաստան ընելը կը դժուարանայ։ Այն իսկ լրագիրներն ընտրուողներուն շատերուն ինչ կողմնակցութեան վերաբերիւն չունալով որոշել, դանոնք «Ընդհատակեայ-պահպանողական», «մեծատուն», որ անորոշ անուն մին է։ Ընդհանրապէս առնելով՝ ասոնց ընտրութիւններն, երրանալի քանի մը տեղերէն զատ, խաղաղութեամբ կը կատարուին։ Գորգի մէջ ուղղափառ կղերը ծագիրը ստոստիկ խռովութեանց խափանուելուն մեծապէս օգնեց։ Պելֆասդի մէջ երեք հոգի անծանօթ մարդէ մը սպանուեցան։

— Ընդհանրի սէրբութիւնը քիչ մը ժամանակ կոյ՝ առաջարկութիւն ըրաւ որ Լենտոնի մէջ ժողովք մ'ըլլայ, որ ոսկի դրամներուն հաւասար ընթացքին համար հարկաւոր եղած արշաւներ ընէ։ Արդէն շատ սէրութիւններ ու առաջարկութիւնն ընդունեցան, որոնց մէջ կը դասուին Դանդիա, Տանիմարկա, Բորդուկալ, Սպանիա, Շուէտ եւ ուրիշները։ Ժողովքը դեռ Նոյեմբեր ամսոյն մէջ պիտի սկսի, բայց այդպէս հարկաւոր պատրաստութիւններուն համար հաստատուն գրասենեակ մը գրուեցաւ։

— Նոր ընտրուած խորհրդականը՝ 1841ին Նոյեմբերի 18ին ժողովուած էր։ ըստ որում՝ 4 տարուան եւ 8 ամսուան կեանք ունեցաւ եւ կամ՝ իմ էջ ջրս գումարում ըսաւ։ Կէս դարէ մը վեր տասնուչորս խորհրդականներուն մէջ՝ միայն չորս հատ եղաւ որ ասկից առաջ կեանք ունեցաւ։ Խիստ քիչ անգամ պատահած է որ խորհրդական մը՝ օրէնքով հաստատուած եօթը տարուան ժամանակը տեսէ։

ՕԱՐԴԻՆԻԱ

ՊՈՒՐՍ, Յուլիսի 6։ Պատգամաւորաց խորհրդին երեկուան նստին մէջ քաղաքական ամուսնութեան օրէնքին քննութիւնը կատարեցաւ, եւ 35 քուէի դէմ՝ 9ի քուէով ընդունուեցաւ։ Երեք պատգամաւորք քուէ ձգեցին հրաժարեցան։ Ան օրէնքը՝ ինչպէս որ վերջին յաղուածը կ'որոշէ, 1853ին Յունուարի 1ին ի գործ դրուելու պիտի սկսի։

— Լեմոյս Շին մեծապատ. հիւպատոսին գլուակ մը ծնաւ, որն որ հազիւ քանի մը բոպէ ապրեցաւ, ի վերայ այսր ամենայնի մերաւորութեան խորհրդը կրցան մատակարարել։ Իսկ մերն առողջութիւնը՝ թէպէտ եւ իսկզբան ալէկ էր, բայց քանի մը օր ետքը վրան տոքութիւն մը գալով՝ ամենուն սիրտն ահադողի մէջ ձգեց։ սակայն բժշկաց նոր ծանուցման թղթերուն նայելով՝ հիմակ ազէկի դարձած է։

ՀՈՌՈՄԷՑԻ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՌՈՄ, Յունիսի 12։ Քահանայապետական երկիրներու մէջ սէրութեան գոյքն ամրոցացներու, եւ կարգաւորեալ վիճակի մէջ խոմելու մեծ փոյթ ունի գործունէութիւն կ'երեւայ։ Հիմակուան դէպերուն վրայ թնդանօթաձիգ զօրաց գումարտակ ու 5 միջապագուեղ վաշտ պիտի ասելուն ու ամրոցացուն։ Որոնց մէջ ոստիկանութեան 5000 զօրքն ալ խառնելով, հռոմական զօրքն՝ ամենը մէկտեղ՝ 17—18,000 հոգւոյ պիտի հասնի։ Երբէն այս օրերս մէկ քանի բաժին զօրք Բալդիերմոթիէն զօրապետին հրամանատարութեամբ Հռոմ՝ հասան։

Լերմանական լրագիրները կը հաստատեն որ պապական գրքին Հռոմէն երթալն ալ հեռու չէ։ եւ քահանայապետական զօրաց կորդաւորութիւնն կը կասուի, որն որ ինչպէս որ վերը գրուեցին, շատ չ'երթար այս տարուս ընթացքին մէջ կը գործադրուի։ Գարդինալ կոմանէ աս բանս վրայ խօսակցութիւններ սկսած են Վիեննայի մէջ։

ՍՊԱՆԻԱ

ՄԱԴՐԻՏ, Յունիսի 3։ Մեծապատ. հիւպատոսին այսպէս քաղաքներէն շարունակաբար Մատրիտ եկաւ եւ ժողովուրդը զինքը մեծ յնդունութեան ապարանով ընդունեցաւ։ Մեծապատ. հիւպատոսին թնդանօթներուն որոտալովն ու քաղաքին զանգակներուն հնչելովը Գպարայի եկեղեցին դնաց, որ Զէրոյ Ուսուցիչ եղաւ։ Այն հանդէսին ժամանակին Էկեղեցիին միջոցի թագաւորական պալատը՝ ճամբան երկու կողմը կարգաւ շարուեցան Մատրիտ գտնուող դրածառորները՝ 3000 հոգւոյ չափ, եւ երբոր թագաւորին Էկեղեցիէն հլելով՝ պալատը կ'երթար, ապարանքներուն օդը կը թնդացրնէին «Կեցցէ՝ մեր տիկինը, կեցցէ՝ Պարպիայի տիրուհին, կեցցէ՝ պաշտպանեալքդ»։ Թագաւորին առ ազգականներուն վրայ շատ կ'ուրախանար, եւ երեսէն ալ նոյնը նշանակեալ կուտար։ Գիշ մը եղաքը դպրեցին ձեռքէն իր ալ իրեն առաւ եւ քաղաքացիներուն դուրս։ Աստուած ժողովրդեան ուրախութիւնը վերջին ծայրը հասաւ։ Պալատին առջեւը կանաչելէն ծախալ դիզցինները՝ կանաչեղէններուն մաքսը վերցուելուն շնորհակալութեան

Համար շարուած կէնցած էին, եւ իրենց ալիքները ճերմակներ հագած՝ ճառիւն վրայ դարձիկ կը տրիւռէին։ Իրիկունը փոսաւոր ջահուց հանդէս մը եղաւ հինգ զենուորական երաժիշտներու գնդերով։ Ամ հանդէսը մեծափառ թագաւորն Գարպոլդայ ապատանիներուն տուած թոգաւորութեան համար եղաւ։

— Լոյս լրագրին այսպէս կը գրէ։ Շատոնցուրնէ խոսք կայ որ կառավարութիւնը սահմանադրութեան մէջ մեկէն մեծ փոփոխութիւն մը պիտի՝ ընէ։ բայց շատերը ստուգութեան կ՚ապահովցնեն որ ասոնց մտածութիւնը քիչ մը ժամանակ պիտի՝ ուշանայ։ Պաշտօնեայք նոյն գործողութեան եղանակին վրայ մէջերնին միասան չէն, դարձեալ ընդհանրապէս յաջողութեանէ գլուխ եղելոյն վրայ ալ կարծեաց տարբերութիւն կայ մէջերնին։ Մինչեւ պատերազմ մը պաշտանեան պր. Ամբերց եւ հետեւակ զօրոց սեռուչը՝ պր. Գոնշիոլա իրենց հրաժարմանը թարթը կ՚ուզէին տալ։ Իսկ պաշտօնէից ժողովոյն գահերէցը պր. Մաւրիլեցին՝ դեռ քիչ մը ժամանակ ալ սպասել ուզեցան գլխաւոր պատճառն ան է՝ որ չկրնան թէ ասոնք փոփոխութիւնն եղած տեսնեն՝ այդիկա զաշաբաթ կը մնայ, որովհետեւ իրենց գլխաւոր զօրապետներն, ինչպէս Նարվաեզ, Էսքարդերոյ, Լա Գոնոպոյ, Վիլիալանկոյ, Օ՚Տոնել, Գրիմ, Օրգէկա եւ ուրիշները զօրաց գլուխը չեն։ Դարձեալ պր. Պրամլոյ Մաւրիլեոյ ամենեւին սահմանադրութեան փոփոխութեան պատրաստ չէ, այլ միայն թագաւորին եւ անոր ընկերակիցներին սանդուղացաւ ասոնք լանիս հաստատելու։ Մաւրիլեցին դիտը շատ ակար ըլլալով տարուած է աբրանայ ամէն կարգադրութիւններուն հետ միասին թեամբ երթալ, որովհետեւ պատրաստէն դարս խիստ քիչ պաշտպանութիւն ունի։

— Հաւանաբար կրնայ վրայ դարձեալ ապատամբութեան շարժումներ կ՚երեւան։ մնա ասոնցմէ դաւաճանութիւն մը յայտնուելու, որն որ գրսինները հետ հաղորդակցութիւն ունի, որոնք նորէն նոյն կրկուցն վրայ ապրանքը ընելու դիտաւորութիւն ունէին։ Դաւակիցները՝ որոնք 80ի չափ երիտասարդք էին, գրսիններուն գալատեան կը սպասէին՝ որ անոնց հետ միանան։ Կառավարութիւնը ասոնց բանս իմանալով՝ դիրնեք բռնել տուաւ եւ պատերազմական գրասասանին պաշարեալ հանեց, որն որ մէջերնէն 8 հոգի ժամանուն գտնուզարեց, եւ միշտն ալ կասարուեցաւ։ Հասարակ ժողովրդեան ոգին շատ աղէկ է, կառավարութիւնն ամէն միջոցներն ի գործ դրաւ, որ նոյն ապատանակառորները բռնեն եւ առնեն աւելի խստիւ պատժէ, թէ որ նորէն կրկնոյն վրայ ապրանքը։ յանգիրնեն։

ՀԵԼՈՒԵՏԻԱ

Պեռնս, Յուլիսի 10։ Պաշտպանութեան ժողովոյն նստերը ամսոյս 3ին բացուեցան։ Երկու խորհուրդներն ալ նոյն օրը ժողովեցան։ Ազգային խորհուրդը՝ յառաջուան Դրոկ գահերէցը բացաւ։ ան միջապէս նոր գահերէց ընտրելու ձեռք զարկին, եւ 78 քուէէն՝ 64 քուէով պր. Հունկերպիւլէր ընտրուեցաւ։ Գիմակաց խորհուրդն ալ երկոյ քարբերեր գահերէցը բացաւ, ու 34 քուէէն 27 քուէով պր. Պրիապէ գահերէց ընտրուեցաւ։

Պաշտպանութեան ժողովոյն երկու խորհուրդներուն հաւանութեամբն որոշուեցաւ որ Ազգային խորհուրդը հետեւեալ գործերը հոգայ։ Երկաթուղիներու եւ համալսարաններու խնդիրը, պաշտօնատեղեաց մնայուն հաստատութիւնն ու անոնց վարձքը, դաշնակցութեան պաշտպանութեան օրէնքներն, 1849ին սահմանաց պահպանութեան հարցը, 1853ին երկրամասից կորգաբերութիւնը, երկրին հեռագիրներն՝ Դերմանական-Աւստրիական հեռագիրներու հետ կապել։ Իսկ միւս խորհրդին, յանձնուեցաւ որ հոգայ զինուորաց թաշակին սրենաց առաջարկութիւնը, յանցաւորները ձեռք առնու խնդիրը, պաշտպանութեան խորհրդին ու դաշնակցութեան գրասասանին 1853ին գործոց վրայ տեղեկութիւն տալ, Իրաքլիոյի մէջ Հելուետական հիւպատոսներ դնել։

ՃՈՒՆԱՍՏԱՆ

Լոնտոն, Յուլիսի 13։ Ինչպէս նախընթաց թերթերուս մէջ գրեցինք, Յունասանի մէջ մեծամեծ շփոթութիւններու պատճառ ըլլալ Գրիստոփոր Փոփուլաքի սպանութիւնը ամսոյս 8ին կատարուեցաւ ձեռքն ինկու, եւ ՍՊՈՆ անուն պատերազմական շոգենաւով Պիրէոսի նաւահանգիստը բերուեցաւ։ Թրեռոզ Լրագրիչը հետեւեալ աբեղային բերուելուն պատմութիւնը հետեւեալ կերպով կը պատմէ։ Փոփուլաքին՝ իր երկու ընկերներովը մեկտեղ լեռնոյ անուանոյն անձաւներու մէջ պահուրտած էր։ կառավարութիւնն անոր հասատաս բանալու վրայ ամենեւին աներկիւղութիւն մը չկրնալով առնուլ, շատ դրամ խոստացաւ անոր բնակած տեղը ցուցնողին կամ զինքը կառավարութեան ձեռքը յանձնողին։ Ան լսելով՝ յոյն քահանայ մը ուրիշի մը հետ խոսք մեկ ընելով՝ խոստացան որ զանիկա ձեռք կու տան, թէ որ 10,000 տրախմա ու բաւական զինուոր իրենց տրուի, որ անոր բնակած բուն տեղը տանին յանցնին։ Դաշինքնին ալիկ մը յարմարցնելէն ետեւ՝ ոստիկանութիւնն ալ ուրիշ հոգի հետերնին առած՝ գէպ ի ասկեդային բնակած անտառը ճամբայ ինկան։ Հոն հասածնուն պէտ՝ քահանան ասկեդային ապէ ըրաւ որ նիմէ իր ապաշխարութիւնը գտնել կ՚ուզէ, բնակութիւնէն դուրս ելլէ ուրիշ տեղ մը փախչի, որովհետեւ կառավարութիւնն իր բնակած տեղն իմանալով՝ իրեն հետամուտ ըլլալ հաստած է, որ զինքը պան պաշարեն ու բռնեն։ Ինք փոփուլաքիին իրարու հաւատարիմ կողմնակից ձեւանալով՝ Հոգ մ՚ըներ, բսաւ, արդէն ան բանիս առջեւն առնելու համար քանի մը սրտոտ բարեկամներ հետս առած եմ, որոնք գրեթէ անթշնչի ու ապահով տեղ մը կը տանին։ Սանկով Նանկով իրիկուն եղաւ, ու գիշերը վրայ դարձաւ՝ Փոփուլաքին անհամբերած ու ամերկիւղ զինքն ատոնց ձեռքը յանձնեց։ Փիշիրով լեռներէն, ձորերէն ու խոռոչներէն անցնելով՝ կէս գիշերին եռաւ նեղ տեղ մը հասան, ուր գոնէ մը հեծեալ սպասաւորներ կը կենար։ Փոփուլաքին փախչելու կամ ապատելու անկարելութիւնը տեսնելով՝ քովի ընկերները քաջալերելու սկսաւ, որ իրենք զինքը պաշտպանեն։ Բայց նոյն միջոցին զօրքը չարա կալմ առնելով՝ զինքը բռնեցին։ Հանկից Սիրիոն բերուեցաւ, ուր պատերազմական շոգենաւն երկաթի նեստած կը կենար, եւ անմիջապէս ճամբայ ելլելով՝ քսան ժամու մէջ զինքը Պիրէոս բերաւ։ Ինքն իմ երկու անգամ ծոմ նստելու ջանացեր է, բայց չէ յաջողած, որովհետեւ կառավարութեան կողմանէ քովը գրուած անձինքը վրան ալիկ հսկողութիւն կ՚ընէին։ Երբեք որ խիստ հարցաքննութիւն ըլլալէն ետեւ՝ կէս գիշերով Աթենքի գլխաւոր բանտարկեալներուն մէջտեղ գրուեցաւ։ Բայց կը լսուի որ ասկից ալ Լէրանոսեան խարիսխն մէջ՝ Ռիսն ծովաբերդը պիտի՝ տարուի։ Աթենքի մէջ ան դէպքին յաջողութեամբ լսելնալուն վրայ ամենքը մեծ ուրախութիւն կը դգան։

— Հունուց մեծափառ թագաւորն ամսոյս 22—24ին մէջ Թրիռոա կը սպասուի, ուսկից Սիւնիոն պիտի՝ երթայ։

ՍԱՆԴՐԱԼՈՒՐՔ

Լոնտոնի ոստիկանութիւնը թէպէտ իր պաշտօնը սաստ մտադրութեամբ կը կատարէ, այսու ամենայնիւ տեղերու բաւական անցքերուն եւ նեղութիւնքը քաղքին անել ճամբաներուն մէջ բաւական դաւեր կը պատահին։ Քէմպրիճի համալսարանին ուսանողներն մեկը պր. Լոդ (East) ուզեց հանդիսեան մեկ քանի օրերը Լոնտոնի մէջ անցնել։ Պատանեալ ատեն՝ շոգեկառքին ջուրէն շատ յառաջ հասած ըլլալով՝ որոշեց որ մնա տեղատանքը քիչ մը պտրոմ։ Անգիրէն ձեւեր բանեցնելով մարդ մը գիմացն եկաւ ու իր ոտանէն վար քաշ։ Պանի մը հատ ոսկեղէն ածան (մաքսէ փախցուած) գրանիկներ ունիմ,, ։ Պր. Լոդ մնածեց թէ ապրանքը տեսնելու ըլլամ, ինձի ինտս մը ընելար։ ոնոր համար ան առաջնորդեցին եռաւէն գնաց ու պզտիկ գարեջնոց մը մտաւ։ Պզտիկ ծխել ուզողը զգուշութեան համար դուռը կը գոցէ ու կը կոչէ, եւ Յունացի գլանիկ փնտուելու՝ վախճաեաւ կ՚երթայ ու մէյ մ՚ալ չիգառնար։ Պր. Լոդ բարեմասութիւնի հոն կը սպասէ։ Շատ չանցնիր, երեք հոգի երեւան կ՚ելլեն, որոնք կը նստին, թղթի խաղ կը խաղան։ Քիչ մը եռաբը նոյն մարդիկներէն մեկը Ռիքէպս անուն կը գտնոյ՝ պր. Լոդին կ՚ըսէ, Պ՚ուզէք, պարոն, որ ձեր անոր խաղամ,, ։ Պր. Լոդ շնորհակալ եմ, հիմայ պիտի՝ երթամ, կ՚ըսէ ու կ՚երթայ պտրաստ տեղ կղզակը կը խաղնէ։ Ան ատեն մեկայ երկուքը ելուա մը ոտը կ՚ելլեն ու կ՚ըսեն։ Պիտինէ՝ որ չէք վճարեր, չէք կրնար երթալ։ Պր. Ռիքէպս ձեր հաշուին խաղաց ու 20 լիրա սդեռլին կորսնցուց։ Խաղն պարտքը պատուոյ պարտք է։ Ռիքէպս իր դրժբախտութեան ու կորսնցնելուն վրայ մեծ ցաւ կը յայտնէ, եւ կ՚ուզէ զանիկա։ Լոդ ան անմոռոժութեան աղաստել։ Բայց մեկալ երկուքը՝ Պիտինք չենք ուզեր որ, կ՚ըսեն, Պր. Լոդ առանց վճարելու երթայ ու իր պատուոյն մեկ բիծ մը բերէ,, ։ Խաղնեքը Պր. Լոդին քսակը կ՚առնեն կը քննեն, բոլոր նոյնը կը յարմարակեն, այլ որովհետեւ ասոր մէջ 20 սդեռլինի չափ սակ չկայ եղեր, անոր համար մնանին ու ժամացոյցն ալ կ՚առնեն եւ ամենապարելով կը հեռանան։ Ռիքէպս ան երկուքին ասանկ յերս պակարար վարուելուն վրայ զարմանալի շատ անհամեմատութիւն կը ցուցնէ, եւ Աբրահամ կու տաք, պարոն, կ՚ըսէ, որ անոնց հետեւէն վազի՝ ու բռնեմ,, ։ Խնդ մը փնտռելէն վերջը՝ կողմնակի գուռ մը կը գտնէ, եւ անկից դուրս կը հանէ զանիկ։ Լոդ, ու ինք մէկէն ի մեկ կերպարանքը փոխելով՝ Զարմանալի բան մը չէ հետեւանքը։ Ամենքն ալ գիտցան, Պարոն, կ՚ըսէ եւ կը հեռանայ ոնարեւոյթի կ՚ելլայ։ Քանի մը օր ետքը ձերբակալի մը սր աս երկաթ պատուաւոր մարդիկն ոստիկանութեան ձեռքն ինկան, բայց մեռնին ու ժամացոյցը գտնեն անկարելի եղաւ։

Պերլին խիստ շինուած գործատեր մը, իրեն հմտանոց կառք մը շինել տուաւ, որուն՝ անուանց երկանիկ շրջանակներուն տեղ՝ խիստ շրջանակ դնել տուաւ, աս օրերս նոյն կառքին առաջին փորձերը պիտի՝ ըլլան, եւ թէ որ աս նոր գիւտն յաջողուած ը գուարը յաջողիլ ըլլայ, գործատէրը կը կարծէ որ տերու մեռան եւ երկրատէրներուն կառքերն աս տեսակ շրջանակներով կը շինուին։ Բայց աս գիւտը միշտ հարուստներուն համար է, որովհետեւ խիստ 4 շրջանակայ դինը՝ 100 ֆրանկ կը հասնի։

Աս տարի Մայիսի 1ին Եգիպտոսի մէջ արտաքոյ կարգի երեւոյթ մը պատահեցաւ։ Ընեպատի խանին ըսուած հարաւային հովը հիւսիսային հովին հանդիպելով՝ ամենքն ալ ուժգնութեամբ՝ ուժգին փոթորկի մը դարձաւ եւ մեկալին յաղթեցաւ։ Ան մրրկին բռնութեամբը ծառերն արմատաքի գուրս եկան, ու քանի մը գիւղերու պարտէզներ բոլորովին աւրուեցան։ Միւսրիմակ երկինքը կարմրատ, կարկուտ կ՚իջնար, որն որ աս ատեն եգիպտոս տեսնուած բան չէ, եւ յորդ անձրեւ կու գար։

Վենիսոն անուանով գիտնական մը գիւտ կամ նոր մտածմունք մը հանելոյ շրջագայ տեղ՝ ջերմութիւնի գործածելու, տարի վրայ Դանգերի երկրագնան խեղիներէն մեկը բաւական ճիշդ կը գրէ։ Քսիքսան ճիւ ձիու զօրութեան մեքենայ մին է շիներ, որն որ իրեն նայելով՝ խիստ քիչ ածխոյ կրակի տարութեամբը կը շարժի։ Ան կաղմածին սեպհական գիրը, ինչպէս կ՚ըսուի, զոյգ մը գլանները վրայ է, որոնց ամէն մեկը 72 մատ երկարութիւն ունի, եւ որոնց տակը կասկոյպի վրայ կը կը վազի եւ գլանները կը շարժէ եղեր։ Ասկի ան տարութիւնն ալ ուրիշ քանի մը ձեռքով իր ազդեցութիւնը կ՚ընէ, այս ինքն՝ ինք ուրիշ ոչ խոսակալ օդին հաղորդութեամբ՝ զանիկայ հարկաւ կը ծաւալէ, եւ ասանկով շարժիչ զօրութիւն մը կը գտնոյ։ Պոսդոնի մէջ օրինակի համար շինուած առանկ մեքենայ մը երկու ամսէ ի վեր կը գործէ եւ ամենուին նորոգութեան ալ հարկաւորութիւն չունի։ Ասիկայ ասոյդ եւ հասատատուն որ նկի, հիմակուան շոգեշարժ մեքենաներուն պէտք եղած գաւնի նեղութիւն չարուին մեկին ալ հերիք կ՚ըլլայ, եւ միանգամայն ճայնն փանգն ալ կը վերնայ։ Ան կառնոնի վրայ հիմակ 2200 տակառակշիռ տանող տարարշարժ կամ հրաշարժ նաւ մը կը շինուի։ Քերմարեր գլանները երկաթուրը 168 մատ դիտ՝ ըլլայ, եւ Օգոստոսի մէջ աս նաւը ջուր պիտի իջնայ։

Իսլոտ քաղքին ու իր տահմանին բնակիչներուն թիւն է հիմակ 91,212, որոնց 85,487 հոգի կրոնական-հռոմէական եկեղեցոյ անդամ են, 2353 հոգի անկից զատ նոյնչ քրիստոնեաներէն, 3372 հոգի ալ հրեայ։ Ասոնց բոլորին մէջէն 45,666 անձ երիկ մարդ է, 45,546 ալ՝ կնիկ մարդ։ Ասոնց քաղքին մէջ կը բնակին 70,846 մարդիկ, իսկ իր շրջակայ տահմանին մէջ 20,366։ Ժողովրդեան բուն թիւնացին մնան է 52,994 հոգի, գրեթէ՝ 3232, իսկ Ուսարիոյի մեկալ երկիրներէն 34,986։ Ան ամբողջ գումարը 1851ին բազմացելով՝ կը սեռնուի թէ 5199 հոգի աւելցեր է, այսինքն 4338 հոգի բուն քաղքին եւ 1161 հոգի իր շրջանակին մէջ։ Քաղքին վերարերեալ գեղերուն մէջ Պանդա Քուրդ անի 1019 բնակիչ, Փոյնքքոյ 969, Ռոնմոնիլոյ 791, Օփրինա 1354, Պաղոմիցդա 610, Սերվոյա 1224։

ՍՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ԱԶԴԱՑՈՒՑԻՆ

Խոստովանութիւն։ ազգային լեզուի վրայ։

(Շարադրութիւն, տես թիւ 6։ 12, 19։ 23 ու 25։)

Ո՞Ր խոսքին ընթացքին մէջ պէտք ենք վերնպես դառնալ այն երեւեալի արգելքին վրայ հանդուցանելու մը ճառելոյ, որն որ հայրենի լեզուի ուսման խոսքին մէջ կ՚ելլայ, այսինքն է՝ ազգային լեզուն իրրեւ ազգային սովորական հաղորդակցութեան գործիք։ եւ աս ալ չէ թէ այն պատճառներուն համար, որոնց վրայ արդէն վերը խոսեցանք, հասարակ համ անհոգ ու անդգայ հոգի մը, որուն ամենայն ինչ նոյն է, եւ կամ մնա ծնոյ, բայց ուսումնական կարգադրութեան մը, որն որ կարծելով թէ ամենայն ինչ կրնայ առանց իր ազգային լեզուին կատարուիլ, ամենեւին բանի մը հանար հարկաւոր չիտեսներ զանիկայ ազէկ ու հիմնաւորապէս սորվիլը։

Առաջին անհոգ ու անդգայ հոգւոյն վրայ կը յա-

գինք, ասկայն մասնաւորապէս չէնք խօսիր, ինչու որ աշխարհքիս վրայ աս անառաքերութիւնն ընդհանուր երեւոյթը չէ թէ միայն լեռնի, այլ նաեւ այն ամէն բանկու նկատմամբ կը տեսնուի, որոնց համար մարդ բնականապէս սէր ու փոյթ պէտք էր ունենալ։ Ուստի եւ ասոր անպատշաճութիւնը ցուցնելը՝ կրնանք լսել թէ ասելի անոնց կ'ինայ, ուրանք մարդիկներուն իրենց գոնեպան պարտականութեանց նկատմամբ ունեցած անջոտագիտի անտարբերութիւնը շնակելու կը ջանան։ Իսկ երկրորդ մասին, այսինքն՝ աղգային լեզուն դիտմամբ ու մտադրութիւնամբ հարկաւոր չտեսնելու վրայ գարով՝ այն իրաւացի խօսքը կ'ըսենք, զոր որ երբեմն թուաբանութեան (հանրամիջոցի) ուսուցիչներուն զատատու մը լսուցինք։

Շատերը կան, ըսաւ, որ շարունակ ու արձակ համարձակ կը հաստատեն թէ այսչափ տարի աստիր ենք, այնչափ գործերու մէջ մտեր ելեր, ոյնպէս հաշիւներ ու գործոնութիւններ կատարեր, պէտքս պարագաներու մէջ գանուեր եւ բաւական յառաջ ենք գացեր, այսու ամենայնիւ թուաբանութեան կամ գրաշարի (ուղիղագրի) հարկաւորութիւնը չենք տեսած։ Բայց խնդիրը չէն գիտեր, ըսաւ, որ եթէ յիշեալ գիտութիւններնը ստուած ըլլային, այլապէս ու քանի քանի բաներու մէջ անոնց հարկաւորութիւնը փորձով կը տեսնէին եւ զանոնք օգտին կը գործածէին։

Լեզուն մենք ալ, թէպէտ զատ դէպքի մէջ, ոմանցն իրաւամբ կրնանք ըսել անոնց, որոնք միայն իրենց կարմ մտածութեանը խորհուրդ հարցնելով՝ իրենց սեղհական տեսնոյին լեզուն շղխանարուն վրայ իրենք անհոգ ըլլալէն եւեւ, իբրեւ փոքանաւոր՝ ուրիշներուն սիրուն ալ հանդարտութիւնը կ'ուզեն ընել որ ամենեւին հարկաւորութիւն չունի։ Գրքերուն, մանաւանդ թէ բարեբախտութեան ասանկ մարդիկներէն շատերը միայն հոս չեն մնար, հապա ուր յառաջ երթալով՝ իրենց արդիածէն զատ՝ գրեթէ ամէն ուսումներն ու գիտութիւնները բանի տեղ չեն դներ, որով իրենց բանին ալ ինչ ստիճանի յոյժ ունենալը մնաց։

Ինանկ ծուռ հանգիստն մը մէջ գտնուող անձանց կարաչէինը միայն որ իրենց ըսածին հարատաւ հետեւութիւնը միտ դնէին։ Ով որ կը հաստատէ թէ ազգային լեզուն տարվել հարկաւոր չէ կամ ասոր հաւասար բան մը կ'ընէ, նոյնին իսկ ըսել կ'ուզէ թէ մեր ազգը պէտք չէ յառաջադէմ ըլլալ, պէտք է ետ մնալ, խաւարի մէջ թաղթիթիլ։ Հայերէն լեզուն հարկաւոր չտեսնողները գուցէ քաջ է բաց հրաժարին աս հետեւութենէն եւ կրկնեն ու ելնեքնեն թէ մտնաւանդ իրենք ազգային յառաջադիմութիւն կ'ուզեն։ Սակայն եւ այնպէս ասոյդ է որ եթէ իրենց ըսածին ականջ դնող ըլլայ, յիշեալ ճանող հետեւութիւնը կ'ելլէ, այսինքն Ազգը ոնգհսկան լեզուն շարվելով՝ տգէտ ու խաւարային վիճակի մէջ կը մնայ։ Ասոր հաւատի ցուցու մը դիտրին է, զոր որ հոս կարճառօտ կ'ընենք։ Ազգի մը յառաջադիմութիւնը բարգաւաքան ու մտաւորական բան մէն է, այսինքն քարի եւ ազնիւ բարուց հետ մէկտեղ՝ միշտ աւելի ուսում, գիտութիւն, տեղեկութիւն, իմաստութիւն ունենալու վրայ կը կայանայ։ զատանք բոմանդակ ազգի մը մէջ ամենուն հաղորդելու մի միտկ միջոցները լեզուն է։ Ուրեցունենք ա՛ մերինը, մնայ լուսաւորուելուն ամենէն մեծ մասնաբ գոյած կ'ըլլանք։

Բայց գուցէ ամենք այլեւայլ եւրոպական լեզուներու յարաբերութիւն ունենալով՝ միայն գոնենք սորելնի ու անոնց վրայէն գիտութիւն ստանալը յառաջադիմութիւն կարծեն։ Սայդ է, ասիկայ ազգին մէջ զանազան անձանց կարելի է եւ ընդհանրութիւնն մը ալ չէայ, մանաւանդ քանի որ ազգին մէջ այսպիսիներուն սորելու այլեւայլ ուսմանց հանար ոչ դասագիրք, ոչ դասատու եւ ոչ դասատուն կը գրտնուի։ միայն թէ հոս խնդիրը չէ թէ անդ-ոն, այլ ազգին ու ազգինն, այսինքն բոլոր ազգին ազգային յառաջադիմութիւն վրայ է։ Ասիկայ ապահով ու հիշատակ ձեռք բերելու համար՝ անհրաժեշտ հարկ է որ ազգային լեզուի միջոցներուն գիտուի, եթէ չեն ուզեր այնպիսիները վերջին ստիճանի գիտնական եւ անգրագիտութիւնամբ մնացեալ որ ազգին այլեւայլ մասերը զանազան եւրոպական ազգայ լեզուներն իրենց սեղհականելով եւ նոյն ազգերուն կարդը մտնելով՝ այնպէս յառաջանան։ Ամենուինքը մեր խոսքը։ Հիմնական ստոնս երկրք ճանչոյ կրնայ մտածուիլ ազգին յառաջադիմութեան նկատմամբ, եթէ Այնքան վերնագրն ալ ու օր քան զոր նոյնին մէջ թաղուիլ առանց ամենեւին յառաջանալ, զարգանալ եւ բարգաւաքն ու մտաւորապէս ազնուանալ մտածելու։ կամ՝ յառաջանալ ազգը եւրոպական ազգ ալ լեզուներ ունենալ

տնդերէն յայտնի կը ցուցուի։ Օրինակի ազագաւ՝ Մաֆէօ ասուաածոյին պաշտամանց գործածուած սպասները ոսկւոյ գրուագել տուաւ։ Նոյնպէս Սոզոմէն ալ իր շինած տաճարին Սրբութեան մէջի կողմն ու սպասներուն մեծ մասը նոյն կիսրոյով պատել տուաւ։ Ասկից զատ՝ եգիպտական հնութիւններէն կ'երեւայ որ ոսկւոյ թիթեղներ կամ բարակ թիթեղներ կը գործածէին փայտը ոսկեզօծելու։ Ասիկի որոշ բան մը չենք գիտեր ոսկին կը ասեղրուի կամ թիթեղով շինելու եւ ոսկեզօծելու արուեստին դիւտին վրայ։

12. Շատերը կը հաստատեն որ Քրիստոսէն 2700 տարի յառաջ, մոգերն ու իր զօրութիւնը Սենէաստրոյ ծառայի էր։ Ան կարծիքն ունեցողները կը պատմեն որ Հոմանկդի Սենէաստրոյ երրորդ կայսրը, նոյն ատենները կարը մը շինել տուած ըլլայ՝ վրան արձանով մը, որուն թեւը միշտ միօրինակ դէպ ի հարաւ կը ցուցնէր։ Դարձեալ կը ըսուցին որ Քրիստոսէն 2000 տարի յառաջ իրենք լուսնայոյց ունէին, եւ թէ Քրիստոսէն 1070 տարի յառաջ, Քաւռի անէն Սենէաստրոյ երկրորդ կայսրը Գոշինշինայի գեսպաններուն ապուեստական մեքենայ մը պատրաստուած ըլլայ, որն որ ինք իրմէ կը շարժէր, եւ կրնար ճոմիտրդներուն՝ թէ ցրի թէ յամաքի վրայ առաջնորդել։ Ան մեքենան Քէնան կը կոչուէր, որ բառն որ մինչեւ հիմայ Սենէաստրոյ մէջ կոչնացոյց կը նշանակէ։ Հաստատ ընելու համար՝ այն տեղինայն պատմագիրը, որմէն կողմնացուցին գիւտը Սենէաստրոյ կաւ տան, աս իրենց կարծիքն ամրով աւելի կը հաստատուն, որ Սենէաստան գայրը առջի եւրոպացիք նոյն օգտակար գործիքը հան ալ էն գործածուելեան մէջ գտան։ Շուրջ Քրիստոսի 1260ներորդ տարին Մարկոս Պոլոյ Վենետիկցին՝ նոյն կողմնացոյցը Սենէաստանէն Իտալիա բերաւ։ Ուրիշ ամենայն ասանկ ըլլալով ալ՝ Եւրոպայի շատ ազգեր եւ առանձին Գաղղիացիք աս գիւտն իրենց կը սեպհականեն, եւ կը ըսուցին որ չէ թէ Նուրոյացիք Սենէաստանէն բերած են, այլ Եւրոպացին նոյն երկիրը տարած է։ Իսկ Քլուիս Ճոյա Ամոֆիացին՝ կողմնացոյցին հնարագիւտը կարծողները կը սխալին, որովհետեւ նոյն գիտնականը, որն որ Թ.Ի. դարուն սկիզբները կ'ապրէր, նոյն գործիքը կատարելագործեց եւ ոչ թէ գտաւ։

13. Ուրիշ հաւանականութիւնամբ կը հաստատուի որ Փեւնիկիացիք Դատրոյ-Ֆիան գտիչ ըլլան։ Ասոնք նախ ծովու վրայ սկսան երթալ գալ, մինչ վրաստած ծառի բունելով կամ՝ ծառատերեւով որոնք նոքա կամաց կամաց կարգաւորեալ նաւերու զարձան։ Գոնե իրենք ամենէն յառաջ սկսան ծովու վրայ երկայն եւ հեռու ճամբորդութիւններ ընել, եւ ապատութեան միջոցներ՝ Միջերկրական ծովն անցան մինչեւ Սպանիա հասան։ Ծովու խորութիւնը չափելու համար գործածուած ասպական քոնդը (Sonde) գլուցուցանց ժամանակը Յունաց գեւ անծանոթ էր։ Սակայն անշուշտ իրենք եղան՝ որ ապրէն շատանց դանուած խարիսխին՝ նոյն ատենները գնոին դաղափարն ունեցան։ Յոյնք եւ տեւէ եռեւ Սեւ ծովին եզերքը շատ տեղ գաղթականութիւններ հաստատեցին եւ վտանգաւոր տեղերը ճանչցան, նոյնպէս Միջերկրական ծովուն եզերքն ալ։ Սակայն գնդին գործածութիւնը Յոյներէն Հռոմայեցւոց անցաւ։ Նոյն Յոյները սաղ-Ամերիկեան մէջ ալ քաջ էին, մանաւանդ Հռոդոս կղզւոյն բնակիչները, որոնք շատ հին ատենէն վեր իրենց խիստ քաջ նաւավարութեամբ ատուցած են։ Հռոդոսէն՝ սուպարութիւնը Սիկիլիա անցաւ, որուն բնակիչներն ալ քանիս մէջ շատ ճարտար են։

(Պետք լրացնելու է)

ԲԱՆԱՒԻՐԱԿԱՆ

Տարոյն ցոյց եղանութիւնք։ — Ամառ։

ԳԼՈՒԽ Բ.

Ամերիկան գաղութներ։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ եւ որ երկրին ամպրոսան մէջ ձմեռը նոր շարք 600,000 մղոն ուղղի արեւելակէս հեռու է։ Այսու ամենայնիւ Յուրիս ու Օգոստոս ամիսները, որ ամենն ատ ատոյգը մեզմի ամենէն հեռաւոր դրիկ մէջ է, ամենէն ասատկ տաք կ'ունենան։ Ան՝ բնութիւնն հանկարակ երեւոյթ երեւութիւնն պատճառը շուտով կ'բմբռնենք՝ թէ որ մոգիր ոչքով մի մեր հոգոյնտին կարգաւորուած են նոյնք։

Սոյգ է՝ արեւը գարնան առեն երկրիս աւելի մոտ էր, ասկայն ամով ալ ասատութիւնն այնչափ նիկիչ չէր։ Որովհետեւ նոյն առեն աւելի կողմնակի կը նայէր երկրիս, որով իր ճառագայթներուն ասատութիւնը կը բաբեխոռնուէր։ Իսկ քանի մը շաբթուան միջոցին եւ աւեւ՝ երկրին ուռնոր երեսը ծածկող մոգմիներուն ասատնոյթով, արեւուն՝ երկրիս վրայ ասնորուան ուիրպէն աւելի անուղղակի հարկաւորութեամբ ամենուան ասատիճանն ուելի ջերմութիւն յառաջ բերելու, ինչու որ ամարուան սիրոյը արեւը դէռ պաղ մարմիններու վրայ գարնանը՝ չէր կրնար այնչափ զօրութիւն ունենալ։

Նոյն ասատութիւնն է որ հունձքերն ու պտուղները կը հասցնէ, նոյնն է ամարուան մեզմասատ ցած բարիքները յառաջ բերողը։ Ի վերայ այսր ամենայնի նրբոտի ասատնէներ կ'ընդունին մեզմ. ան, ասա ինչ անասունի բան է. մարդ չեկնայ դիմանալ, ով կրնայ ասա տարբերութեան մէջ բան գործել, ասա ու ասանց նման խաղեր պակաս չեն բլլար մարդիկներուն բերնէն։ Ինչ անմտութիւն է, բնութեան կարգէն յառաջ եկած գարնանի մը դէմ արանջել, որն որ անոր անփոփոխ օրէնքներուն վրայ հիմնած ըլլալով՝ անխուսափելի է։ Ինչ ապերախտութիւն Ամարշէն դէմ, որուն բարութիւնն ամէն բան մեծագոյն բարիք մը հասնար ըլլած է, եւ միշտ դժկամակ բաներն ալ մանաւոր ասուելիներով կ'ոնուշցնէ։ Իր բաղդը խնամին ասանկ որուան ասաքութեան եւ՝ գսկ գիւղերեր կը խաբէ, որոնք ամարուան մէջ բոլոր բնութեան հաճելի կա. դան։ Ան գիւղերէն մինակ մէկը բաւական է արեւուն ասարութեան ենթարկուած բոլորը նորէն կենդանացնելու. եւ ուժ ինկած մարդկան ու անասունց զօրութիւն ասալու։ Այսպէս հովերը մեղմասատին մէջ երեւեւելով՝ ուրիշ ասիրանք մը կը մնայ ցանն։ Նոյն իսկ զեղ վոխորդող մրրիկներն նոխախնամութեան ձեռքը միջոց մը են ոտր զանազանելու եւ ասարութիւնը չափաւորելու։ Ինչպէս կրնայ մէկը արեւուն այնչափ բարիքները տեսնել, եւ ասաւ քիչ մը նեղութիւնը սիրով չասնել։ Ինչ կ'ուզէիք որ ան պղտիկ անհանդասութիւնն ապառնելու համար՝ ամոր ասաւ բարութիւններէն զուրկ զանուինք։ Ասիկա սուտ խենթութեան մը ոգին ծայրը կ'ելլար, եւ եթէ մեր ան անխահեմ բաղձանքը գլուխ եղլէր, կը սկսէինք հիծել ու ցաւել որ ուսիկոյ ան բաղձանքն ունեցանք։

Ա՝ այրեան մը մեր խնամութիւնը ոչխարհքիս կառավարին խնամութեան տակը դնելով, իրաք՝ առանց ասարութեան ամառնոյ երեւակայենք։ Դիւերները գովեն, ասատնները զեղեցիկ, ասապ՝ կեսարը մեր գլուխնոյ ու ուշխատութեանց ամենեւին արդեւք մը չկրնան կրնանք անոյ ասա անոյ յոյներու մեր կենաց հարկաւոր եղած զանազանները պարապիլ եւ դասն ու կրթիչ քրմութիւն խանջեալ անդամներնէս չմոռնար։ Բայց սիրնգասատ ցորեանները դաստի վրայ կը հիւծին ու. կը վատնին ու իրենց ցաղերուն վրայ կը հասատին կը մեռնին. հոգատարներ՝ ասա ասանոյ մէջ մնան՝ իր անօգտաւ աշխատանքը կու. յայ. ասոյն ասարան կորսուանքը վրայ՝ յանկարծ ասարան յասուին ինք գինք վիրաւորած էր, բայց յոյսը պարապ եղաւ։ Փոլվարդը կը սկսի խուսիլ ու քանի մը տարի ալ ասանոյ շարունակելու որ բլլայ, ասանց կոմնոյ հայը կը պակսի, ասանց ու խեղճութիւնը կը սիրէ, ազքատաց հայ կը վիճաւ ու չդանելով՝ ասանութիւնն կը մեռնի։

Այս մեղի այնչափ հարկաւոր գործերն հեւ, մեր սիրած անուշահամ պտուղներն ալ կը պակսէին, մեր դղեակները զմայլեցնող ծաղիկներն ասա անոյ պեղեցկութիւն ու ասանոյ անուշահոտութեան կ'ըլլային. ցորեան անպտուղ երկիրն ուրիշ բան չէր բերեր, բայց եթէ անոյիսան խոտեր ու վայրենի փշեր։ Ան ամէն սնհոյութիւններն ու գժբախտութիւններն ան մարդոն բաղձանոյ հետեւութիւններն են, որն որ շուքերով փոքր նեղութիւն մը կրել, կ'ուզէ բոլոր աշխարհքը շուրեայ անպտղոյ մէջ զահավէժ բնել։ Անանկ է թէ՝ ընենք ան անիրան ու անօգտաւ արուեստը։ Աշխարհքիս սիկիլեն մինչեւ հիմակ եղանակներն իրարու կը յաջորդեն ու իւրաքանչիւրն իր պարգեւներ մեղի կը մատուցանեն։ Թէ որ իրենց զանազան բարեխառնութիւններն քիչ մը անհանդստութիւն ալ կ'ունենանք դէ, կրնանք մի ասիկա իրենց բարիքներուն հետ համեմատելով՝ իրաւամբ ասանջել։ Մեծութեան Արարիչն ասանկ հաստատած է, եւ իր ասատուածային բարութիւնը՝ ամէն բան իր արարածներուն մեծագոյն բարութիւնը ժառանգեցնէ։

ԳԼՈՒԽ Գ.

Յոյզ։

ԹՈՒՊԱՆ եւ. արեւն ոչխարհքիս ամէն կողմը կը պտտցնէ. բայց Եղեմ ինք մենակ ըլլար, ամէն բան կ'ապրէր կը ջրոյնէր։ Անոր համար ամէն երկիր անհամեմատ ապրիչներ ունի, որոնք գանիկու կը զօրացնեն ու կենդանութիւն կու տան։ Բերքի Եղիպտոսը՝ երկնից ջրէն գրեթէ երբեր չ'ասադանիր, հապա միանակ գետ մը անձրեւի պակասութեան տեղ կը լեցնէ։ Նոյնպէս՝ որ Ամերիկեան լանջերէն կ'եկնէ, բալար Եղիպտոս հասնելու հեւսիս կը կոտրի, ու. անոյսած տեղը ան ասուսութիւն կը բերէ։ Նոյնն ոչխարհքիս ասա կողմը բնակող արդիքը, խեղճան ցաւ մը կը ասանեն ասա գետերն իրենց քանչելը ասրի կանոնաւոր կերպով ոլորելով՝ երկնոյ ասրեանն վրայ ունեցած զեղեցիկ յորդերուն պարապի երթալը։ Ասոյ եւ ասրի հարկաւորութիւնը գիրք բրու ասա ոգեպանոյ նշանները ու. ինան նոյնին յանջաս եւ ասանոյ ասուսոնս բլլար։ Տեսան միանգամայն որ գետն երկրին վրայ դիրա մը կը թողու, որն որ հողը կը պարարտացնէ։ Ան ատեն մանուցան թէ իրենց զմբարութիւն կարծուիր։ Ասուած ոչ բարիքն է եղեր. արշաւի որ ոլորանը շատ էր, այնչափ ալ հանձարաւոր կ'ըլլար։ Եգիպտացիք առ ոլորդս մը դիւրինք. ներու հանար, Ընթահանին ատենն՝ բարմախի ջրմուղներ բացած էին, որոնք պարարիչ ջուրն ամէն կողմ կը տանէին։ Գետն ասանի մեծնալու չէր մը յառաջ Հապէշստանի մէջ եկած յորդ անձրեւներէն կ'ելլայ, եւ ասարեւոր հովերն ալ զարմանալի եղանակաւ մը նոյնին կ'ոգնեն։ Նեղոս իր երկայն մասնոյն մէջ ժայռերու ալ կը հանդիպի, որոնց մէջեւ մինչեւ 200 ոտքէն տան. ի բարձրութիւնամբ խրոյուցիչ կարկաջով վար կ'ինայ։ Ան՝ իր յառաջ բերած պատարերու մեն ասանն աշխարհաժանակ դեսը Հապէշստանին մեկ մասին, Դուգիայն ու Եգիպտոսն անցնելէն ետեւ՝ Միջերկրական ծովը կը թափի։

Եգիպտիէ՝ Նեղոսիտիս (Սեւոստան) ասկեշատ ու անուանակ դաստաւորի ոչ՝ Նիդ կամ Ալեքսանդրիա։ Ան գետը Նոդիքոսոյի ոչ՝ Նիդ կամ Ալեքսանդրիա։ Ան գետը 4—500 մղոն տեղ ոտոգանելէն ետեւ՝ շատ բերրիներու բաժնուած՝ Հարաւեան Ամերիկան մէջ, Սենեկալ կղզւոյն մօտ, կը կորսուի։

Ան արտաքոյ կարգի մրջիններուն, որոնք նոխախնամութիւնը կը գործածէ երկրին ուռեցնելու եւ պարարացնելու համար, կ'ընկերանան նոսեւ առաջ ան ձրեւները՝ որոնք գետնոյ կը զմայցնեն, թաւնման խանելու, անկերու, պատմենրու նոր գոյ կու տան, ասա ասրպտնիներուն գրեթէ կորսնցնելու մոտ եղած կենդանութիւնը նորէն վրայ կը բերեն։

Իսկ երբոր աս անձրեւները ալ կը պակսին, կայ ասրիշ ապահով միջոց մը, որն որ ընդհանուր է ասրիկերը կապուսարդնելու. քաղաքան կ'ըլլայ, որուն պարիսներն ասկն որ կը փոյլինք, բայց վրան չենք մտածեր ու յարգը չենք ճանչնար. ցօղը, ան անոյն պարդեւը, որն որ նոյն իսկ ամենէն աւելի երաշտութիւնն ասեն մեր դաշտերուն բոյսերը կը պահպանէ, ու մեռնելու ասատնները. եւ մեղ ասատաններու ծառերը կ'դարարցնէ ու կը կենդանացնէ։

Ցօղը յառաջ բերող գոլորշուոյ մեկ մասն երկիրը կը մտանկարարէ, իսկ մեկալ մասը՝ եթերական գաղառներն կը ժողվի։ Ցօղին երկրէն ելլելը պարզ փոքրամով մը ալ յայտնապէս կը ասանուի։ Երբոր ասպակիէ ծածկ մը առնես ու ասնի մը վրայ ծածկես ինքդ. երկրորդ օրը կը ասանես որ ասպակիին ներքեւն, ինչպէս նաեւ ասնիին վրան խանու. ցոլով ծածկուած է։ Ցօրեկը երկիրը տաքնալով՝ ասոր մէջեն նոյն խոնաւութիւնը գոլորշիք կը դառնայ, որուն վրայ գոյով մթնոլորտին ներեկոյեան պաղութիւնը, յանկարծ կը խտացնէ, ու ասանոյով կիսով կամ ասնիկերու վրայ կ'ինայ. ասոր համար ամենուն ասեն ասառ ցօղ կ'ըլլայ, օրշաւի որ դիշերը պաղ է։ Վերեւի ջուր ցօղն ալ նոյնպէս մթնոլորտին պաղելէն յառաջ կու. գայ, ինչու որ արեւուն մարը մնանելէն ետեւ՝ մթնանալու դորոշիրը՝ ասանեն ծանր եւ շատ ցիլասոյ ասանոյ վրայ։

Ցօրեր. մէջ, գիտենալ, ասուանելու կամ ընդ. ասա, գեսնեն ընական խոնաւութեան պատճառաւ՝ ցօղը շատ ասատիկ կ'ըլլայ։ Շատ անգամ ի սեսնաւ որ ասոր պատ մեղրի պէս խիստ ասանեն ու ասուրնելը ձորին ու գաշտերուն երեսը կը ծածկէ։ Քանի մը ասոր կը բարձրանայ եւ ասկն կողմ դիպութիւնն կու. տայ։ Եսրը արեւուն ասրի անգամ ճառագայթները ձգելուն՝ թեթեւ թեռչն ասատ ասնիս կ'ելլայ, դեղեցիկ բնութիւնը բարերար ասոնց ոգեւորութիւնը թող ասալսի։

Ամպամանեան, եւ գաշտերու ասառ ցօղ հասցնելու՝ խոնաւութիւնն չունենալ ասոնցմէ երկիրներ ու. լեռները հասարակօրէն վրանին յորդ ասնձրեւ կը գտնեն. իսկ երբոր աս օժանդակութիւնը չեն ունենար հովերը ուրիշ թեւ ասեղերէն անոնց պարարտութիւնն հոգնոյ բաւական ցօղ կը բերեն։ Պողդիսի հարաւայի դաստաններուն մէջ, ուր ասառը խիստ քիչ կ'ասնի եւ դեռանիները քանի մը ոտք խորութեամբ գրեթէ չ'ասնան, ցօղն՝ ծառերու եւ անկերու դարարութիւնը պահելու բաւական կ'ըլլայ։

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄԱՓՈԽՈՒԹԵՆ

ՎԻԵՆՆԱ, ՑՈՒԼԻՍԻ 24

Ամսդերամ 100 ընթացիկ թուաբեր՝	—	արծ.	ֆիորի.	գ. ասն.
Ռէնտարի 100 ընթացիկ ֆիորին՝	119⅝	»	»	½ »
Լիվառնոյ 300 Դրաքան. լիրա՝	117½	»	»	2 »
Լոնտոն 1 ֆունտ սգերլին՝	11.58	»	»	1 »
Համբուրգ 100 պանգոյ մարքէ՝	267¾	»	»	2 »
Մարսիլիա 300 ֆրանք՝	142¼	»	»	2 »
Միլան 300 աւստրիական լիրա՝	119¼	»	»	2 »
Փարիզ 300 ֆրանք՝	142¼	»	»	2 »
Գրանքֆ. աս Մայն 120 ֆիորի.	119	»	»	31 »
Պոլիս (Ցուլիսի 19) 390—393 փարայ՝	1	»	»	01 »